

Vinnmennir Jákup og Hans hava jást verið og »fýrt eina feita«

Mynd úr filminum »Fýra ung«

»Fýra ung« – ella kanska heldur »Ung fýra«:

Eitt plettskot uttan stórar peikifingrar

Seinnapartin var frumframsýsla av filminum »Fýra ung«, ið Óli Olsen og Hans Tórgarð hava gjørt. Filmin er stuttur – lítlan hálvan tíma – men hann er góður og væl leiktur, hóast flestu av leikarunum hava lítlar sjónleikarroyndir og ongar filmsroyndir

Hasj er ikki ein býur í Kina, og ei heldur er hasj fremmant í føroyskum ungdomsumhvørvi. Men so skal ein heldur ikki gloyma, at hasj langt frá er vandaleyst, og at best er at halda seg frá tí.

Hetta var niðurstøðan, undirritaði gjørdi sær, eftir at hava verið til frumframsýslu av filminum »Fýra ung« í Norðurlandahúsinum seinnapartin friggjadagin.

Søgan í filminum gongur fyrri seg í Havnini, og snýr hon seg um fýra ungfólk, ið koma saman. Teir eru tær báðar vinkonur Hildur og Karin og teir báðir vinnmennir Jákup og Hans.

Hildur og Jákup eru par, men har er tað vanligja keglidmillum por tikið við: Jákup heldur Hildur fylgjast ov nógv við vinkonuni Karin, meðan hon afturfyrir heldur hann nýta ov nógv tíð saman við vinnmanninum Hans.

Hetta kvøldið avtala so Hildur og Jákup, at tey skulu hittast, men áðrenn eru Jákup og Hans farnir til ein kenning hjá Jákupi, Karl, ið er blíður og bjóðar teimum eina pípu. Tað endar við, at Hans keypir ein klump av hasji frá Karl fyri 500 krónur.

Sum vera man gerast Jákup og Hans ov seinir heim til Hildur, og teir báðir mæta tá teimum báðum vinkonunum. Tey endu tó øll hjá Hans, ið er einsamallur við

hús, tí foreldrini eru burturi og stórbeiggin somuleiðis.

Har fær Hans hug at fáa sær hasj, og bjóðar hann eisini Jákupi burturav. Hvat síðani hendir, skal ikki her verða avdúkað, tí eitt best er ikki at oyðileggja upplivingina hjá teimum, ið næsta mikukvøld fara at hyggja at filminum, tá hann verður vístur í sjónvarpinum.

Men alt fær ikki ein so góðan enda, og hóast ikki kann sigast, at filmin er fylltur við lyftum peikifingrum av moralska slagnum, er neyvan torført at koma til niðurstøðuna, at hasj er ikki gott!

Koma væl frá tí

Kortini kann ikki sigast annað, enn at filmin hinvegin er góður.

Einki er at leggja omaná, at avmarkaðir møguleikar eru, tá ein slíkur filmur skal gerast, tí her eru ikki allar Hollywood-milliónirnar til taks. Men kortini hevur tað eydnast at fáa nógv við teir 25 minuttir, ið filmin er til longdar.

Talan er ikki um royndar leikarar – onkrir av teimum hava gjørt sær royndir innan sjónleik, meðan aðrir als ongar royndir hava. Og innafilm eru øll óskrivað bløð – ella rættari sagt: Tey vóru øll óskrivað bløð!

Tað kemur bert hendinga ferð fyrri, at vantandi royndirnar koma til sjónar, men tað er bert í stuttum tíðarbilum – tey, ið lata nervøsitetin

koma fyrri dagsins ljós, eru øll fyrri at koma fyrri seg aftur og bota um innsatsin, so heildarmyndin alt í alt verður av besta slag.

Ikki fyrri »sartar sálir«

Og læt so beinanvegin verða sagt, at hesin filmur ikki er fyrri »sartar sálir«. Í eini roynd at lýsa umhvørvi hjá ungdominum út í æsir, verður ikki spart upp á eiðirnar og tað málið, ið nú einaferð er náttúrligt millum ungfólk í dag.

Hetta er eisini – um tú vilt tað ella ikki – við til at gera filmin trúverdugan og ektan. Einki við at hava eitt so mikið avpussað handrit, at veruleikin hvørur millum tær knottluta reglurnar, og einki við at brúka ljósareyða máling, tá tað er tann svartá, ið gevur best úrslit.

Eingin ivi um, at mongum fer ikki at dáma filmin, men tað ger ikki so nógv. Tí tað ger hann ikki minni góðan – kanska tvørturímóti...

Filmin hevur heldur ikki gloymt fleiri av »smálutunum«, ið hoyra til, tá tú skalt lýsa ungdomslív, og fyrri fyrstu ferð siggjast føroysk ungfólk á filmslærifri í heitium leiki á lakinum.

Hetta er ein djúrv mynd í filminum, ið ikki vísir ov nógv – men heldur ikki vísir ov lítið!

Alla tðina er boðskapurin kortini klárur og greiður, og eingin hevur grunt til at ivast, hvør »missionin« hjá filminum er, tá hann – alt ov

skjótt – er liðugur: Hasj er nakað lort, og lorti hava vit ikki brúk fyrri!

Næsti filmin...

Vónandi fáa Óli Olsen og Hans Tórgarð fleiri krónur, fleiri oyru og nógv fleiri tímar at arbeiða við næstu ferð, tí hesir 25 minuttir eru væl eydnar.

Um næsti filmin hjá teimum hevur fyrri neyðini beinleiðis at hava ein boðskap, sum hesin hevur tað, skal ikki alt ov stórir dentur verða lagdur á her, tí tað er heilt tyðiligt, at teir hava fingið fatur á rætta endanum, hvat filmsgerð viðvíkuri.

Flestu føroysku royndirnar at gera film eru endaðar í kliche'um ella afturi í húðaskógvatíðini, men tað er als ikki hent við »Fýra ung«, ið eins væl kundi ið »Ung fýra«.

Einasta kliche' in er afturvendandi krossurin og kistan, men hartil er at nevna, at tað er symbolikkur, ið má til í einum filmi sum hesum, skal hann siga alt tað, ið ætlanin er, innan so stutta tíð.

Men samanumtikið kann tó sigast um »Fýra ung«, at her er dagsins veruleiki lýstur so mikið væl, at øll tey, ið kenna hann, óivað kunnu nikka ásannandi, meðan øll hini kunnu seta seg frammán fyrri sjónvarpinum og læra ein heilan hóp av tí, tey siggja...

Hilmar Jan Hansen

Narko sum lærugrein í norsku skúlunum

Stríðið hjá norskum myndugleikum móti rúsevnismissnýtslu hevur rakt við síðuna av, og nú er ætlanin, at bæði næmingar, foreldur, lærarar og ungdomsleiðarar skulu á skúlabonk í lærugreinini »at liva«

Norðmenn hava í mong ár arbeitt dýgliga við teimum trupulleikum, ið fylgja við rúsevnismissnýtslu. Kortini tykist stríðið hjá myndugleikum móti rúsevnismissnýtslu at hava rakt við síðuna av, og tí eru ætlanir nú frammi um herða hetta stríð við nýggjum »vápnunum«.

Í einum brævi til norska lögmaláráðharran Grete Faremo, ger leiðarin fyrri kunningararkrivstovuni hjá politinum í Oslo, Ole Vidar Øiseth, púra greitt, at hann heldur tað verða neyðugt at ganga nýggjar leiðir fyrri at fáa um rótuna á trupulleikum.

Eitt nú mælir hann til, at teir rúsevnismissnýttarar, ið verða tiknir fyrri lógarbrót, skulu hava møguleikan at fáa øðrvísi revsing, eitt nú við tvungnari viðgerð saman við eftirvernd í seks til átta ár.

Eisini eftirlýsir hann einari amkoyring av tiltøkunum hjá myndugleikum í »holdningsskapend« herferðini yvir fyrri børnum og ungum, og mælir hann her til, at narko sum lærugrein skal gerast fastur tálur hjá øllum skúlanæmingum.

Má leggjast til rættis

– Onkur má taka sær av at leggja hetta stríðið til rættis og byta uppgávurnar millum øll tey, ið skulu vera við, og hetta heiti eg tí tég um at gera, skrivur Ole Vidar Øiseth til sín ovasta myndugleika, ið er lögmaláráðharrin Grete Faremo.

Samstundis mælir hann til, at privatur felagsskapir, ið fáa almannan pening til

upplýsandi arbeiði, skulu fáa ávísar uppgávur álagdar, so alt er so væl samskipað, sum tað ber til.

Kriminalleiðarin í Oslo, Sveinung Sponheim, tekur fullt undir við kunningarleiðaranum, og hann sigur við norska blaðið »Aftenposten«, at tað er neyðugt, at ungdomurin verður lærdur upp til at siga »nei takk«, tá narkotika stendur honum í boði.

Hann heldur ikki, at tað ber til at siga, at politiið og tollvaldið einsamalt skal taka sær av at fáa bilbukt við rúsevnismissnýtsluna.

Lærarnir svíkja

Tað vísir seg tó, at hóast skúlarnir við narko sum lærugrein skulu gerast ein týðandi partur av skipaða stríðum móti missnýtsluni, so er tað lætari sagt enn gjørt.

– Ferð eftir ferð, tá eg eri komin á skúlar at kunna um evnið, hava lærarnir verið burturstaddir, tí teir hava tikið hetta sum kærkomnan frítíma, skrivur Øiseth til lögmaláráðharran.

– Ein onnur orsök til, at tað ikki gongur so væl við hesum arbeiðinum í skúlunum, er at lærarnir ikki vita, hvussu teir skulu takla evnið.

Framyvir – um uppskotið hjá Øiseth vinnur vælvil – skulu lærarnir útbýgast at undirvísa í lærugreinini »at liva«, hvørs endamál verður at ávirka virðisvæði hjá næmingunum, so teir frá barnsbeini læra at halda seg frá narkotika og at siga »nei takk«.

hj.

